

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2 10—
 Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2—
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Convocare.

Aderenții partidului național român din comitatul Caraș-Severin și din comitatele învecinate sunt invitați la

adunarea poporală

care va avea loc în **Lugoj la 2/15 Iunie 1911** la orele 11 a. m. în grădina otelului „Concordia“ cu următoarea

ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Desbaterea situației politice.
3. Reforma dreptului electoral: Sufragiul universal, egal, direct și secret cu votarea în comune.
4. Prezentarea unui proiect de moțiune.
5. Inchiderea adunării.

Dr. George Dobrin,
 Dr. Aurel Ciupe,
 Valer Giurgiu,
 Dominic Rațiu,
 Adam Groza,
 Isaia Popoviciu,
 Cornel Biro,
 Dr. Petru Barbu,
 Ioan Popoviciu,
 Gheorghe Tătucu,
 Dr. Samuil Vladoane,
 Dr. Petru Cornean,
 Dr. Alexandru Coca,
 Dr. Fedor Teimer,
 Petru Eremie,
 Dr. Gheorghe Gârda,
 Nicolae Cornean,
 Laurențiu Barzu,
 Dr. Iosif Popovici,
 Aurel Spătan,
 Petru Bernaz,
 Iosif Danciu,
 Ioan Epure,
 Andrei Ghidiu,
 Dr. Petru Groza,
 Ilie Imbrescu,
 Iuliu Musta,
 Aurel Popoviciu,
 Ștefan Popoviciu,
 Teodor Rotariu,
 Patrichie Radoi,
 Iacob Stoichescu,
 Costa Trifu,
 Petru Vuc,
 Dr. Iuliu Petroviciu,
 Dr. Caius Brediceanu,

Constantin Tuculia,
 Dr. Gheorghe Popovici,
 Dr. Aurel Vălean,
 Dr. Cornel Jurca,
 Lazar H. Barbu,
 Liviu Biro,
 Ioan Ruji,
 Dr. Dimitrie Galiciu,
 Dr. F. Gelejan,
 Nicolae Birescu,
 Mihail Gașpar,
 Vasile Dobrin,
 Vasile Vișan,
 Ion Frențiu,
 Iacob Mondir,
 Aurel Iorga,
 Ion Micu,
 Ion Laieș,
 Porfir Oprison,
 Constantin Bogdan,
 Pera Pastila,
 Vasile Iacob,
 Nicolae Belu,
 Alexandru Lupea,
 Ion Lupu,
 Vichentie Cherlea,
 Constantin Duda,
 Nicolae Birescu,
 Dr. Ioan Nedelcu,
 Dr. Mihai Gropșian,
 Dr. Liviu Cigarean,
 Dr. Nicolae Hubian,
 Dr. Gheorghe Voda,
 Dr. Alex. Popovici,
 Ilie Traila,
 Gheorghe Jian,

Ioan Brinzei,
 Dr. Isidor Pop,
 Dr. Petru Maier,
 Dr. Nicolae Ioanovici,
 Dr. Ioan Sirbu,
 Constantin Dure,
 Isidor Tatar,
 Efta Biju,
 Dr. Cornel Cornean,
 Dr. George Labonțiu,
 Dr. Alex. Morariu,
 Dr. George Dragu,
 Ioan Bogoeviciu,
 Dimitrie Bogoeviciu,
 Antoniu Atnagea,
 Simeon Blajovan,
 Vasile Voda,
 Ion Văsii,
 Nicolae Barbulescu,
 Vichentie Ciorogariu,
 Ion Capitan,
 dr. Ioan Popoviciu,
 Sebastian Olariu,
 Georghe Albulescu,
 dr. Octavian Popescu,
 dr. Aurel Oprea,
 Simeon Jivoinovici,
 Romul Stoica,
 dr. Ioan Stoian,
 Dumitru Boroica,
 Petru Velșanescu,
 Petru Șandru,
 Zaharia Popoviciu,
 Nicolae Chiticean,
 Ion Raduțescu,
 dr. Valeriu Branisce.

Cel mai de-aproape scop al politicii noastre românești

de: Vasile Goldiș

Țânta cea de pe urmă a politicii românești este: *autonomia națională a Românilor din Ungaria și Transilvania*. Românii trebuie să ajungă acolo, ca să aibă ei singuri dreptul a dispune după bunul lor plac și după buna lor chibzuială asupra tuturor intereselor lor culturale și economice, administrându-se singuri pe sine în toate ale lor, chiar și în justiție. Aceasta va să zică *libertatea națională*. Și fără libertate națională nu poate fi cultură, nu poate fi morală, nu poate fi mai ales progres economic și fericire materială. În roată să mă frângă și niciodată nu voi înceta a propovedui acest adevăr, căci știu și simțesc, că — este adevăr.

Autonomia națională nu va să zică nici irentism, nici trădare față de tron ori față de patrie. Tocmai dimpotrivă, *autonomia națională* este unica pavăză posibilă și sigură a loialității față de dinastie și a iubirii de patrie din partea oricărei națiuni. Cu cât va fi *națiunea română* din Ungaria mai liberă, mai autonomă, cu atât va fi mai credincioasă tronului și patriei. Cu cât tronul și patria se vor dovedi scut de nebiruit întru apărarea *libertății depline* a națiunii noastre române, cu atât această națiune va privi ca cea mai de căpetenie și sfântă îndatorire din partea sa întărirea și prosperarea tronului și a patriei.

Autonomia națională este principiul de salvare a monarhiei habsburgice. Chemarea istorică a acestei monarhii este să asigure dezvoltarea și *libertatea deplină națională a tuturor popoarelor sale*. Dacă monarhia austro-ungară va ști să răspundă acestei chemări istorice, atunci ea nu numai își va așeza existența pe temelii absolut nerăsturnabile, dar va deveni cea mai formidabilă mare putere în Centrul-Europei și va atrage în cercul său de putere în

alianță firească toate statele mici naționale din preajma sa, ca soarele planetei săi. Și deoarece echilibrul politic universal preține existența monarhiei habsburgice, ea fatalicește este silită să-și împlinească misiunea istorică. Astfel e mai presus de orice îndoială, că *principiul autonomiei naționale* în politica internă a monarhiei austro-ungare trebuie să învingă. Trebuie să vie vremea, când toate popoarele acestei monarhii se vor așeza *egal îndreptățite* în cadrele unei constituții, care va avea de bază principiul autonomiei naționale.

Principiul acesta, bineînțeles nu va putea să învingă nici prin revoluție de jos, nici prin revoluție de sus, prin lovitură de stat, ci numai *prin evoluția firească a dezvoltării politice interne*. Nu va fi de ajuns deci, ca însuși purtătorul Coroanei să se convingă despre necesitatea acceptării principiului *autonomiei naționale*, ca principiu dirijent în politica internă în Stat, cum îndeobște se nădăduiește că se va întâmpla în curând, ci mai vârtos însesi popoarele monarhiei trebuie să se pătrundă de necesitatea inevitabilă a acestui principiu.

Cel mai apropiat scop al politicii noastre românești deci, este *deșteptarea poporului întreg la conștiința, că numai autonomia națională în cadrele monarhiei habsburgice îl poate mântui de peire și-i poate asigura prosperarea culturală și materială*.

Deșteptarea și întărirea acestei conștiințe recere o muncă foarte intensivă, foarte anevoioasă și persistentă a partidului național român. Fără creierea și aprofundarea acestei conștiințe este absolut fără folos orice sbuciumare în luptele politice cu scopuri abătute dela această țintă principală a politicii noastre românești.

Conștiința aceasta despre suprema necesitate a autonomiei naționale trebuie să covârșească sufletele tuturor, dar' absolut sufletele *tuturor Românilor* dela vlădică până la opincă. Creiată și aprofundată odată această *conștiință* trebuie să-i urmeze *voința* de a lupta pentru înfăptuirea

ei, iară manifestarea acestei voinți trebuie să se concretizeze în acțiunea constituțională a tuturor Românilor, cari în cadrele constituției ungare *au dreptul să-și manifesteze prin vot voința lor politică*.

Vorbind pe înțelesul tuturor: *trebuie să ajungem acolo, ca fiecare Român la alegerile comunale, municipale (pentru comitat) și parlamentare să-și deie votul său numai exclusiv pentru astfel de candidați, cari profesază credința în autonomia națională și sunt hotărâți a cere această autonomie în comune, în municipii și în parlament. Când vom ajunge acolo, ca fiecare Român să-și deie în acest chip votul său, fără teamă de nici o putere lumească și cu orice sacrificiu: atunci autonomia națională e ca înfăptuită*.

Va înțelege ori și cine, că până aici e lungă și grea calea. Lupta noastră politică trebuie însă consacrată cu desăvârșire acestui scop singur mântuitor. Nu pentru aceea ne trebuie nouă votul universal, pentruca să putem alege câțiva deputați mai mulți, cari tot nu vor putea să ne aducă nici un bine prin acțiunea lor în parlament, ci votul universal ne trebuiește, ca să sporim numărul acelor Români, cari prin votul lor vor manifesta voința și hotărârea neamului românesc de a-și elupta *autonomia națională*.

În scopul acesta avem noi lipsă indispensabilă mai presus de toate de absoluta solidaritate a tuturor acelorora, cari cu sinceritate voiesc autonomia națională. Lupta pentru creierea și aprofundarea conștiinței despre trebuința autonomiei naționale nu este grea împotriva Ungurilor, căci despre ei fiecare Român cu mintea sănătoasă este din capul locului convins, că pentru aceea nu admit autonomia noastră națională, fiindcă ea ar pune capăt privilegiilor rasei ungurești și ar produce prosperarea și fericirea Românilor. Nu este grea lupta aceasta nici împotriva acelor Români, cari prin tot felul de bunătăți mici și mari sunt înhâmați la carul politicii ungurești, căci masele poporului românesc simțesc *instinctiv*, că acești Români sunt coade de topor. Este grea însă lupta aceasta împo-

Dor de frați

De P. Dulfu

I.

Vântule de prin copaci,
Mai astâmpără-te, taci!
Dela frați de ce-mi înșiri
Numai negre tânguiri?

Pentru ce-mi aduci, când bași,
Tot suspine dela frați?
Dinspre Molna când adii,
Inima tu mi-o sfășii.

Când de peste Prut te 'ntorci,
Lacrimi din ochi îmi storci...
Iar de peste munți — vai, vai! —
Cu ce-mi spui, prin piept mă tai.

II.

Bate vântul, bate iar...
Nu e vânt, e plâns amar:
Plâns de frați din depărtări,
Risipiți... prin șapte țări.

Cum m'aș duce 'n sbor șoimesc,
Plânsul lor să-l potolesc!...

Munții... până 'n cer fac zid,
Calea dușmănoși mi-o 'nchid.

Tu din slăvile cerești,
Munții... cum nu-i prăbușești?
Cum lași ziduri până 'n nori
Intre frați și 'ntre surori?

III.

Vine 'n zor de peste Prut,
Dela frați, un glas pierdut:
„Foaie verde fir de bob,
Vai și-amar de cine-i rob!

„Nici e casă casa lui
„Și nici masa-i masă nu-i!
„Ce visează, câte-i plac,
„Toate 'n lacrimi se prefac“.

Astfel plânge tristul vers,
Eu l-ascult oprit din mers,
Și cu sufletul muncit
De un foc nepotolit.

VI.

M'am jurat azi noapte 'n gând
Să trec Prutul înnotând,

Să dau mâna fraților,
Să-mi alin cumplitul dor.

Prutu-i tulbure de tot,
Unde-i chip să-l trec în not? —
Doamne seacă-l până 'n fund,
Să rămâie numai prund.

Să-l trec cu picioarele,
Să-mi văd surioarele...
Să-l străbat... din fugă drept,
Frații să mi-i strâng la piept!

V.

Cântă mierla 'n vârful de fag,
Ce tot spune versu-i drag?
Spune-'n cântec legănat:
„Taci, Române, — fii bărbat!

„Prutu-i mare, Prutu-i rău, —
„Bun e însă Dumnezeu!...
Câte n'au fost mari? și nu-s!
Câte — rele?... și s'au dus!

Molna, Prutul, vor seca, —
Munții... se vor dărâma...
Frații, după care plângi,
Iar la piept o să-ți-i strângi!

triva acelor Români, cari fie din prostie, fie din răutate diavolească pun greutatea într'un singur partid național român puternic, unitar și absolut solidar.

Fără solidaritatea absolută a tuturor Românilor, cari luptă pentru autonomia națională, orice articole de ziare, cari se prefac, că sunt grozav de naționale, orice declamațiuni de intransigență, orice făloșii cu poezi și scriitori sunt ori prostii cu coarne ori păcate la ceriuri strigătoare. Celce împiedecă *sub orice cuvânt* creierea solidarității tuturor Românilor, cari doresc autonomia națională, săvârșește, fără doar și poate, crima trădării intereselor naționale ale neamului nostru românesc. Acest păcat îl săvârșește ziarul din Arad, care se numește „Tribuna“ și care stă în slujba călugărilor păcătoși Mangra și Ciorogariu, căci acest ziar de un an de zile și mai bine nu face altceva, decât că sparge bună-înțelegerea între luptătorii pentru autonomia națională și astfel împiedecă creierea și aprofundarea între Români a conștiinței despre suprema trebuință a autonomiei naționale. Inzădar vom scrie noi prin ziare cele mai strălucitoare articole, înzădar ne vom lăuda cu talentele singuraticilor luptători, înzădar ne vom zbućiuma stingheri pe la adunări ori la tot soiul de alegeri: dacă lipsește solidaritatea națională a luptătorilor, dacă lipsește disciplina de fier în partid, *toată munca noastră și toate jertfele bunului și nefericitului nostru popor sunt zadarnice și fără nici un rost.*

Pentru aceea datoria supremă națională este acum ori *readucerea celor răzvrățiți împotriva partidului național, a Tribuniștilor, sub disciplina de fier a partidului ori eliminarea lor desăvârșită din sânul partidului.* Cu ei în cărcă partidul nu poate face nici un pas înainte. Scopul acesta nu se poate ajunge altfel, decât numai așa, dacă fiecare Român, care ține *într'adevăr* la partidul național, se va lăpăda cu scârbă de „Tribuna“, care a ridicat steagul răzvrătirii împotriva partidului național român. Și dacă ceata asta de răzvrățiți nici în chipul acesta nu se va putea nimici, atunci trebuie să-i eliminăm din sânul partidului. Constituie ei un partid propriu al lor și facă cum îi vor învăța interesele lor meschine. Neamul românesc în curând va trece cu scârbă peste ei la ordinea zilei, iară partidul național român își va putea urma munca sa întru întărirea credinței Românilor în principiul singur mântuitor al autonomiei naționale.

Ședința comitetului național român

Biroul comitetului național român a emis următorul convocător:

Prin aceasta convoc ședința comitetului executiv al partidului național român, pe *joi*, 15 Iunie, a. c., și eventual continuativ și pe ziua următoare la Lugoj.

OBIECTE:

1. Raportul secretarului general.
2. Situația politică.
3. Situația internă a partidului.
4. Raportul biroului central în nex cu raportul comitetului redacțional al ziarului „Românul“ și cu raportul administrației foii „Poporul Român“.
5. Propuneri.

Având în vedere însemnătatea mare a măsurilor decizive, cari trebuie să fie luate din aceasta întrunire a comiteului, înzistăm pe lângă fiecare membru al comitetului, să se prezinte pe terminul susindicat neapărat și să-și întocmească treburile astfel, ca să poată participa la ședințe până la încheierea consultărilor.

Băsești, în 2 Iunie n. 1911.

Cu deosebită stimă:

Dr. V. Lucaciu,
secretar general.

Gh. Pop de Băsești,
prezidentul comitetului.

Liga Culturală

Reflexii prilejite de congresul din Craiova

Nu s'ar putea spune, că Liga Culturală se găsește într'o stare din cele cu adevărat înfloritoare; totuși ea, astăzi, cu forțele multe-puține câte are, a pornit la drum.

Liga culturală, această cea dintâiu instituție răsărită din preocuparea societății românești din România pentru trebuințele culturale ale tuturor Românilor — împlinește acum 20 de ani de viață.

S'a născut atunci, când guverne fanatice porniseră cel mal orb războiu de distrugere împotriva Românilor din Transilvania și Ungaria, împotriva culturai lor, îndeosebi.

Atunci, din adevărul: *un singur suflet românesc printr'o singură cultură*, s'a născut Liga.

Și erau însuflețiți întemeietorii și sprijinatorii Ligei din primii ani. Era, pe deoparte, un răspuns la strigătul de durere, la chemarea Românilor subjugati, iar pe de alta era primul entuziasm.

România a avut întotdeauna bărbați mari, cari înțelegeau rostul celei mai neînsemnate frânturi a neamului nostru pentru românism, dar pătura cultă — restrânsă, e adevărat — a început să-l înțeleagă mai târziu.

Abia 40--50 de ani au trecut de când s'a început a se da orașelor școli secundare; de când ele s'au așezat pe încetul pe temelii moderne, a trecut și mai puțin — și sunt vre-o 8--10 ani de când, în aceste școli, educația și cultura primese un caracter românesc tot mai pronunțat. Fiindcă aceste școli au produs, în orașe, conștiința, care a creiat Liga — și, tot de, vor fi acelea, cari prin cultura tot mai sănătoasă, pe care o dau clasei crășenești, vor alimenta-o în viitor cu puteri mai multe și mai statornice.

Nu se putea, ca primul foc — *flacără adevărată*, se înțelege — să nu consume și ceva paie... Așa întrucât privește însuflețirea mulțimii, fiindcă Liga se poate mândri, că a avut întotdeauna în sânul ei oameni, cari înțelegeau chemarea ei adevărată. A fost era vorbelor mari, ca în orice societate, care încearcă, pentru primadată, să se scutur de stăruitor de cauze publice.

Cei cari fuseseră atrași de strălucirea vorbei, au plecat dela începutul începutului ori mai târziu — și au rămas acei cari veniseră, fiindcă înțeleseseră chemarea și o înțeleseseră, fiindcă în sufletul lor era ceva încă înainte de a auzi

chemarea. Liga astfel cu tot trecutul ei scurt, are veterani.

Astăzi putem zice că a intrat în făgașul menit ei — și ar fi rușine că aceste vremi de prefăceri a sufletului românesc, prin noi forme de cultură, să fi trecut pe lângă ea fără să se resimtă.

Numărul sprijinatorilor Ligei e acum fără îndoială mai mare decât odinioară, dar ceeace distinge îndeosebi prezentul de trecut, e calitatea lor.

Mulți ligiști de odinioară fuseseră aduși sub steagul unității noastre prin cultură, de farmecul și răsnetul chemării — și din această cauză tot atâția au părăsit rândurile.

Astăzi avem mângâierea și bucuria să credem că secțiile Ligei nu se întemeiază numai și numai pe strigătul de durere al celor apăsați, ci pe conștiința datoriei fiecăruia față de Românism.

În fiecare oraș, în multe târguri și chiar în câteva sate, durerile, nădejile și străduințele noastre și-au făcut un adăpost. Conștiința că suntem o singură viață, și deci o singură putere, prinde rădăcini în tot mai multe suflete. Când această conștiință va stăpâni pe toți ligiștii, când și mai mulți din acei cari se împătășesc de o cultură românească se vor crede datori să intre sub acelaș steag, atunci Liga nu va trăi atât de mult prin străduințele și îndemnurile celor ce sunt puși în fruntea ei, ci fiecare membru îi va împrumuta din credința lui o părțică de viață.

Și astfel, Liga va avea viață sigură, scop definit și program precis.

A pornit pe drumul acesta și merge înainte încet, dar sigur — oricum nu mai iute de cultura unui popor deșteptat de curând la lumină.

În congresul dela Craiova s'a vorbit mult despre secțiunile satești. S'au emis păreri diferite și între altele și aceea de a se creia secțiuni prin conducătorii satelor întrunind mai multe comune laolaltă. În aceste secții un rost de frunte vor putea avea băncile populare.

Ajunși în această din urmă fază de desvoltare Liga va fi în adevăr o *putere*.

Cine este mizerabilul autor al infamei notițe:

„Cât o fi costat“?

În numărul nostru de Marți am publicat următoarea scrisoare:

Onorată Redacțiune!

Vă rog să binevoști în coloanele prețiosului *Domniei-Voastre* ziar să publicați următoarea

Declarațiune:

In „Tribuna“ nr. 29 din 1911 intenționat s'a publicat o notiță josnică referitoare la Adunarea populară din Arad, care a scandalizat opinia publică românească, iar organul „Românul“ prin peana d-lui Caragiale, a somat energie redacția „Tribunei“ a divulga numele autorului. Și nici un răspuns și s'ar părea, că totul a trecut în tăcere, iar autorul ei operează în liniște la alte combinațiuni echivoce.

In interesul adevărului țin să declar pe onoarea și conștiința mea, că autorul

acelei notițe este d. Sever Bocu, care n'a avut curajul și cavalerismul de a o lua asupra-și.

13 Maiu st. n. 1911.

Const. Cehan
fost redactor la „Tribuna“

După această scrisoare am făcut următoarele constatări din partea noastră:

„In fața notiței infame scria d. Caragiiale în n-rul nostru 36: „In adevăr, notița aceasta, credem, că nu i-ar fi trăznit prin cap s'o scrie nici celui mai rabiast șovinist maghiar de cea mai josnică speță“.

Și „Tribuna“ atunci a avut ne mai pomenita obrăznicie să susțină, că notița aceea a fost publicată „fără știrea redacțiunii“. Când iată acum se dovedește, că ea a fost scrisă pentru „Tribuna“ intenționat de

d. Sever Bocu

directorul politic al „Tribunei“, absolventul școlii comerciale din Lipova, fost în două rânduri candidat de deputat guvernamental, supranumit Cambyzes de Șistaroveț, osândit de tribunalul din Timișoara pentru falsificare de cambiu, acum protejatul poetului O. Goga.

D. Sever Bocu, dacă suntem bine informați, petrece de prezent în București bătând scările Ministerelor și înrolând scriitorii români sub steagurile scuiptoarei din Arad a călugărilor Mangra și Ciorogariu.

Pentru cei ce nu l'ar cunoaște în dejuns, îi trimitem aci și fotografia“.

*

Cetim acum în numărul de azi al „Tribunei“, că d. Sever Bocu ne va face proces pentru aceste constatări.

Ne bucurăm afară din cale de acest proces, căci el ne va da prilej, să dovedim adevărul tuturor afirmațiilor noastre, iară iubiiții noștri frați din România pot avea ocaziune a cunoaște perfect pe faimosul „director politic“ al „Tribunei“ din Arad, care de atâta amar de vreme atentează la buna lor credință și mai ales la — buzunarele lor.

Din luptele națiunilor subjugate pe tărâmul economic și social

(Cercuri agricole, tribunale de arbitraj, etc)

de: dr. Maximilian Popovici

Pe cât de spinoasă, pe atât de frumoasă și înălțătoare este lupta pe tărâmul politic a popoarele subjugate, când calculezi forțele și mijloacele de cari dispun asupritorii față d' asupriți.

Până ce va răsări soarele dreptății, nu este permis unei națiuni să stea cu mâinile încrucișate așteptându l, ci trebuie să lupte din toate puterile și pe toate căile legale, ca încetul cu încetul să-și cucerească drepturile. Și dacă pe tărâmul politic asupritorii au la îndemână mijloace de a le zădărnici mișcarea, apoi pe tărâmul cultural și economic nu i se pot opune.

O pildă demnă de remarcat și de imitat este aceea a națiunii polone din Polonia germană, care deși politicește poate fi considerată ca anihilată, însă economiceste nu. Pentru a germaniza Polonia se într buințează cele mai drastice mijloace, cum este de pildă colonizarea ei numai cu elemente germane pe moșile cumpărate dela proprietarii Poloni.

Marii proprietari poloni, fiind în marea lor majoritate și buni patrioți, nu numai că nu le

băncile lor, cu ajutorul cărora își colonizează moșile numai cu elemente polone. Statul german văzând că din această cauză colonizarea merge greu, a votat în anii din urmă o lege de expropriere, în virtutea căreia Statul poate expropria pe orice proprietar. Legea aceasta părându-li-se prea odioasă, nu a fost însă pusă în aplicare. Se zice că nu va întârzia a se pune, însă numai pentru proprietari cari practică „absenteismul“.

Lipsiți de școale naționale, bineînțeles că Polonii apar, mai ales în regiunile colonizate, într'o stare foarte înapoiată, atât culturală cât și economică.

Colonizări cu caracter național-politic practică și Statul ungar, însă efectul lor este până în prezent foarte aleatoriu.

Indelețnicirea de căpetenie a țăranilor poloni din Germania ca și a țăranilor români din Ungaria, fiind plugăria, era bine înțeles ca conducătorii să găsească un mijloc oarecare de a învăța și a deprinde pe țara cu o cultură mai rațională a pământului, căci școale de agricultură în limba lor nu au și nici nu au dreptul de a înființa. Conducătorii Polonilor, între cari marii proprietari și preoții ocupă locul de frunte, încă dela 1874 au stăruit și au reușit să înființeze cercuri agricole țărănești, al căror scop este ridicarea stării morale și intelectuale a micilor cultivători de pământ, instruindu-i în profesiunea lor, așa că scopul devine strict profesional.

Pentru a înlesni formarea și propășirea acestor cercuri, e' au fost restrânse pe parohii, pentruca conducătorii lor să cunoască bine pe membri, nu numai cu stare materială și morală, dar și ca pricepere în munca câmpului, gradul lor de instrucțiune și mentalitatea lor.

Aceste cazuri, cari nu trebuiesc confundate cu tovărășiile și cooperativele de tot felul cu caracter economic și comercial formate în baza legilor, nu sunt și nu pot deveni persoane morale și juridice.

Capii conducători ai cercurilor agricole, al căror număr sporește pe fiecare an*), sunt, după cum am amintit, marii proprietari și preoții, cari le și presidează și le administrează în virtutea unor Statute, prin cari se prevăd drepturile și datoriile membrilor, precum și programul de lucrări care a fost adoptat de toate cercurile agricole din Polonia încă din 1876 și pe care-l rezumăm aci:

§. 1. Ședințele cercurilor agricole țărănești au loc în fiecare lună, în ziua fixată prin Statute.

§. 2. Datoria cercurilor este de a instrui pe membrii intruniți în Adunări, în toate ramurile economiei rurale, iar pentru a susține atențiunea lor încordată asupra subiectelor cari se tratează, instrucțiunea se va face lămurită, cu vorbe la înțelesul membrilor și progresivă. La început este suficient a atrage atențiunea membrilor asupra diferitelor lucrări agricole ce au de săvârșit în timpul anului și a le indica mijloacele cu ajutorul cărora ei pot executa, cu mai multă înleznire și în acelaș timp mult mai bine, lucrările, de pildă:

1. Despre fermă. Economia. Li-se va vorbi de modul cum trebuie să fie organizată: fiecare instrument, unealtă și obiect să fie așezat la un loc hotărât, să fie adăpostite de ploaie și soare, să fie reparate la timp, etc. Gunoii dela grajd să fie strâns și îngrijit bine

Grânele să fie strânse cu îngrijire în magazie, să se curețe și aleagă bine înainte de a fi vândute sau semănate, etc.

2. Despre câmp. Să se lucreze pământul bine și la timp. Să se gunoiască pentruca să rodiască mai mult. Să se cultive numai cu plante cari îi priesc

3. Despre vite. Să se arate membrilor cari sunt rasele cele mai bune și mai potrivite localității, cum trebuiesc hrănite și îngrijite vara și iarna etc

4. Despre gospodăria casnică. Să li-se atragă atențiunea asupra producțiunii laptelui, transformarea lui lământ, brânză, arătându-li-se foloasele ce pot avea din o chibzuită utilizare a acestor produse, precum și din vânzarea ouălor și altor produse ale gospodăriei.

5. Despre alte ramuri de producțiune, cum este cultura albinelor, a pomilor și a zarzavatu-

*) În 1874 erau abia 45, pe când în 1909 funcționau 351.

rilor, deasemenea li-se va vorbi, inzistând să nu le piardă din vedere.

§ 3. În adunările cercurilor se va aduce la cunoștința membrilor măsurile și instrumentele agricole cele mai noi și mai perfecționate, cu ajutorul cărora se poate face munca câmpului mai bine și mai repede, îndemnându-i a și-le procura, pe cele mici și ieftine individual, iar pe cele mai costisitoare, în tovărășie, conducătorii cercurilor luându-și obligațiunea de a le da explicațiuni pe teren asupra modului lor de întrebuințare.

§ 4. Tot în aceste adunări membrii cercurii urmează a fi instruiți și îndemnați la muncă și la economie. Apoi asupra micilor operațiuni comerciale, ce fiecare face cu ocaziunea vânzării produselor, în special li-se va explica vânzarea produselor pe greutate, prin contract pe loc, sau la târg.

Tot aci li-se vor da oarecari noțiuni de drept, referitoare la mica lor proprietate.

§ 5. Trebuie găsit mai des prilejul de a atrage atențiunea membrilor asupra veniturilor accesorii, ce ar putea realiza din o mai chibzuită întrebuințare a produselor gospodăriei lor precum și din vânzarea ouălor, legumelor, fructelor, — mai cu seamă dacă s'ar întovărăși pentru asemenea vânzări.

§. 6. Pentru a convinge pe membri despre foloasele unei agriculturi mai raționale și a unei gospodării mai chibzuite, se organizează mici excursiuni pe la proprietățile cari se exploatează mai sistematic.

§. 7. Pe de o parte, pentru a stabili măsura în care membrii profită de învățămintele ce primesc la cercuri, iar de alta pentru a-i stimula către o plugărie și gospodărie mai îngrijită, se numesc comisii cari să viziteze rând pe rând toate gospodăriile membrilor, se organizează odată pe an mici expoziții, la cari membrii își expun produsele, vitele și mașinile, se țin concursuri de diferite munci ale câmpului.

§. 8. Cercurile mai vin în ajutorul membrilor cu sfaturi bune în ce privește organizarea muncii câmpului, întocmirea gospodăriei, asigurarea recoltelor contra grindinei și incendiului, asigurarea vitelor, luarea de măsuri în caz de boale, precum și ținerea contabilității (socotelilor) în gospodăriile membrilor etc.

§. 9. La sfârșitul fiecărei adunări, președintele fixează subiectele cari vor fi tratate în viitoarea adunare.

§. 10. Fiecare membru este în drept a pune chestiuni, a ține conferințe, iar pentru acei cari nu sunt dispuși sau nu pot să expună oral dorințele lor, există la sediul cercurilor cutii de scrisori în cari ei pot depune în scris chestiunile cari îi interesează.

§. 11. În programul tuturor cercurilor se prevede că cercurile pot servi și ca intermediare pentru cumpărări de mașini, îngrășăminte și orice alte obiecte necesare exploatațiunilor agricole ale membrilor.

§. 12. Rezultă din natura lucrurilor că în adunările cercurilor nu se pot trata decât chestiuni și afaceri în legătură cu agricultura și pentru a se accentua acest lucru se declară prin program că afacerile de ordine politică și altele nu sunt de competența cercurilor agricole și deci nu pot fi discutate.

Dupăcum am amintit cercurile nu au o situațiune juridică legală, fiindcă nu sunt și nici nu pot deveni persoane morale și juridice.

Ele nu pot fi confundate nici cu tovărășiile sau cooperativele agricole, deși, dupăcum se prevede la §. 11., ele pot servi de intermediare pentru cumpărarea de mașini, etc. membrilor, — pentruca cercurile nu realizează din aceste afaceri nici un beneficiu și nu dau dividende, ci încasează numai sumele necesare pentru acoperirea speșelor de cumpărare. Iată cum lucrează cercurile în asemenea ocaziuni:

Cercul prin președintele său, cere oferte și reduceri de prețuri la fabricile de mașini, instrumente, etc. cele mai reputeate sau reprezentative lor; alege pe cea mai avantajoasă din oferte și o supune celei mai apropiate adunări a membrilor.

Doritori de a cumpăra vre-o mașină sau instrument agricol se înscriu la președinte depunând costul întreg sau numai un acout. În primul caz comanda se face pe bani gata, iar în al doilea în parte pe creditul personal al președintelui, care liberează obiectele cumpărate numai

În atențiunea tuturor.

— Să cumpărăm pământ. —

În comuna **Tăuș** (com. Arad) se află pământ bun de vânzare. Se parcelează moșia grofului Kömiggseg. Condițiunile de cumpărare sunt foarte ușoare. După fiecare sută din prețul de cumpărare trebuie plătite la încheierea contractului numai 10 procente. Doritorii se pot adresa încredințatului Titu Babeș, avocat (Budapesta, Erzsébet-tér 18) ori la angajatul domeniului Kis Péter în Tăuș (Feltót, com. Arad). Prețul pământurilor cumpărate se plătește în rate.

Țăranii români pot ajunge ușor la pământ mult, bun și ieftin. Fruntașii de pe sate să-i sfătuiască până nu-i previn țărani de alt neam.

În fabrica de var din Orlat se arde și expediază zilnic în mare și mic

renumitul

var de Orlat

liber de piatra și șgură.

Preț moderat, serviciu prompt și real.

I. Banciu, Orlat.

Recomand

ca alături de binevoitoare
a un ardoilor de mobilă

prăvălia mea de

mobile artistice

de sub nr-ul 6 din strada Fejsze
(casa proprie),

având totdeauna la dispoziție mare din aranjamentul cel mai modern pentru dormitor, refector și saloan cu prețuri moderate. În atelierul meu mare, întreprind orice comandă pe lângă conștientele cele mai avantajoase, după model și cu preliminar.

Cu deosebit respect

Csatlós András
stoler.

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Brânză săcuiască desert

veritabilitate garantată (specialitate).

Brânză
de prima calitate în burduf și vană

oferă fabrica de brânză de oaie din Ardeal

CAROL ALBRECHT

Nagyszeben, Burgergasse 13—15.

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Birou de informații!!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agenură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministere și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiunile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac toffelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III 19.

Un candidat de advocat român

cu praxă, află aplicare momentană în cancelaria mea.

Reflectanții rog să se adreseze subscri-
sului:

Dr. Ion P. Olteanu,
advocat.
Magyarlâpos.

Triumf. Fabrica de bere
a domeniului
baronesei

ELEK NOPCSA,

s'a travestit radical, s'a sporit cu mașini noi și afară de berile de bun renume produse până aci, de un timp fabrică și bere speciale

malata

care va purta în circulație numele

Diadal bikasör.

Această bere specifică, într'adevăr excelentă a cucerit în scurt timp marea public.

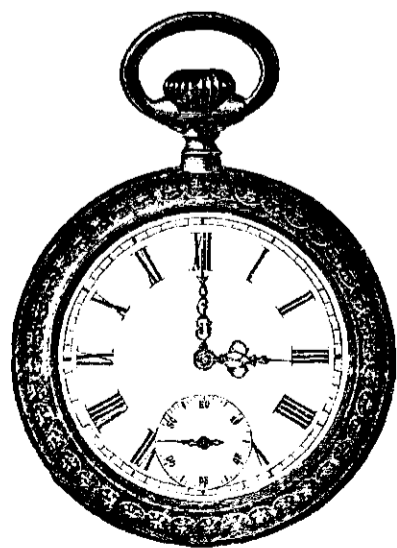
Cu tot respectul

d-na **Nopcsa Elek,** baroneasă,
Ujarad.

Cea mai bună și mai ieftină sa-
lamă, se poate procura dela

Adolf Rummel

fabrică de salamă
Nagyszeben—Sibiu—Hermannstadt
Schwimmschulgasse.

Uele mai bune oroloage

Uele mai solide și juvaericeale

Uele mai moderne
atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă chezășie de 10 ani cu prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această provincă în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

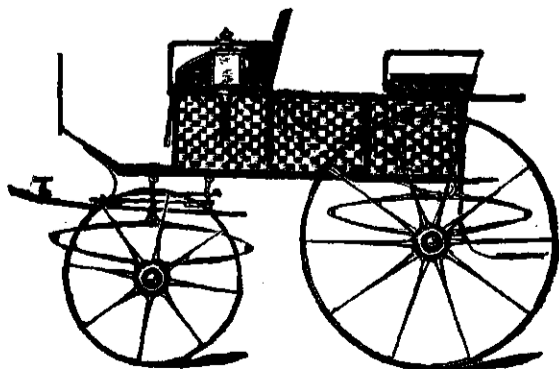
Vedeți că nu aveți încă primul catalog gratuit, cari îl cer cu provocare în numărul 115 (ad. seriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondența se face în limba maghiară, germană și franceză.

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula

cea mai mare fabrică sudungară de trăsuri

Temesvár-Gyárvaros, Háromkirály-ut 14 (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de brânză accasta, cu prețurile cele mai moderate. Preț curent, gratis și franco.

Tot aici se mai pot căpa omnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe, „landaner“, cu prețuri moderate.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de **curățirea și nobilitarea feței**, care se deosebește de toate mijloacele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tinerește împrumută feței o linie de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevitămate. E foarte plăcută doamnelor pentru înșusirea ei de a ascunde scăderile.

0 cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

0 bucată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia Rozsnyay

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă se efectuează încă în aceeași zi.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerintelor moderne; — dietetică după sistemul lui **dr. Sabmann**; — (băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare de la Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, anemie, diabet, diateză urică, reumatism, boale de stomach :: și de intestine, etc. ::

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în :: stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. ::

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detalii stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stăbilimentului:

Dr. Marius Sturza.

„TIMIȘIANA“

INSTITUT DE CREDIT și ECONOMII SOCIETATE pe ACȚII

FONDAT ÎN ANUL 1835.

Centrala în **Timișoara-centru**

(Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

Filiale în:

Buziaș, Recaș, Ciacova și Deta.

Telefon Centrala Direcțiunea: Nr. 510.

Contabilitatea: Nr. 1149.

Capital propriu 1,500.000 cor. — Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Filiala Buziaș nr. 10, Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Deta nr. 26.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse $4\frac{1}{2}\%$ și 5% interese, fără nici o detrageră.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 corane, după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avans. pe efecte publ. (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

FRAȚII BURZA

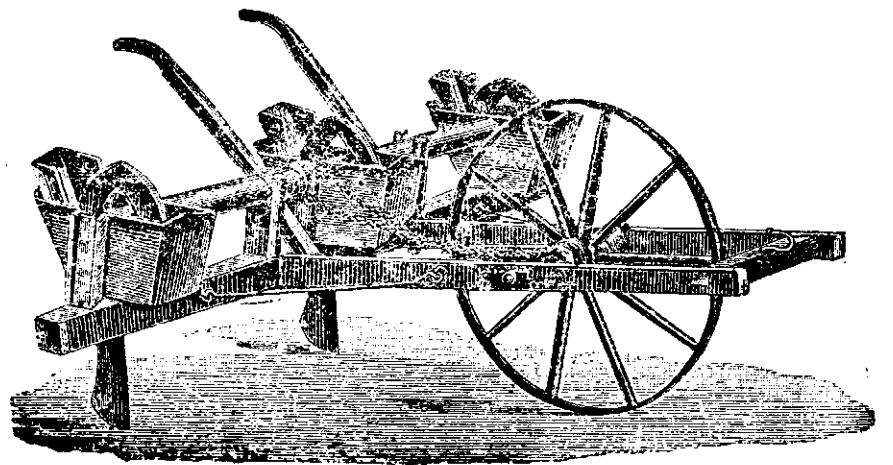
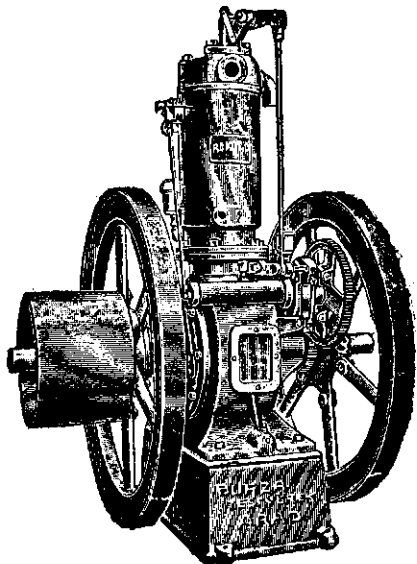
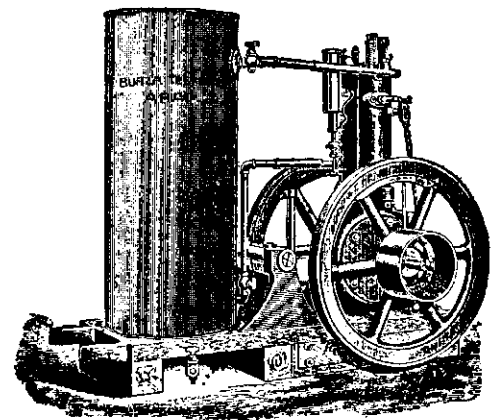
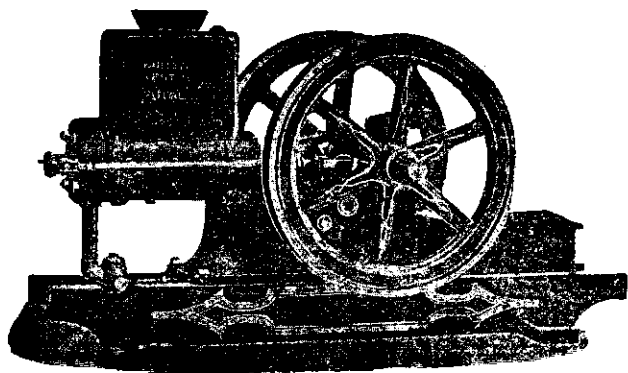
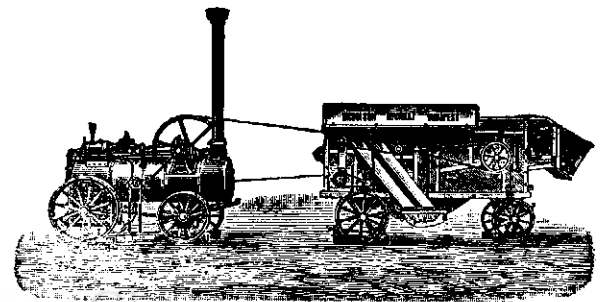
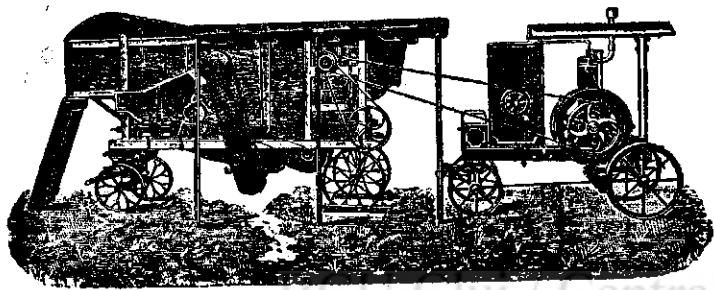
Nr. telefonului 604.

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

ARAD, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării**, **arme** și tot felul de **mașini agricole** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate. Catalog trimitem-gratuit.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.